

Direktstereoskopiska bilder

Stereoskopiska bilder har intresserat konstnärer och fotografer sedan mitten på 1800-talet. Den första stereokameran är nästan lika gammal som den vanliga kameran.

Egentligen är det egendomligt att idén med stereobilder inte slagit igenom mer än den har. Det borde vara naturligt att göra bilder som är avsedda att betraktas med två ögon. På ljudsidan är det helt annorlunda. Ingen skulle väl idag tänka sig att ge ut en CD-skiva med monoljud.

Förmodligen har behovet av tekniska hjälpmedel vid betraktandet hindrat spridningen av stereobilder. Om man måste använda speciella projektorer eller specialbehandlade glasögon för att betrakta bilden, har detta givetvis varit ett hinder.

Man kan dock göra direktstereoskopiska bilder, vilket innebär att man inte behöver några hjälpmedel för att vid betraktandet få den stereoskopiska upplevelsen. Det räcker med att ”ställa in ögonen” på rätt sätt.

Detta har man vetat tidigare också, men då varit hänvisad till fotografier eller mycket enkla tecknade eller målade bilder.

Stereoseende är ju som bekant att betrakta två något olika bilder, en för vardera ögat. Att för hand göra ett komplicerat stereogram har nästan varit omöjligt.

Ända sedan renässansen, tidigt 1400-tal, har man framställt illusion av tre dimensioner med hjälp av perspektivlagarna. Man gjorde då sina konstruktioner genom att se med endast **ett** öga. Albrecht Dürer gjorde ett träsnitt som visar metoden, se bild. Renässanskonstnärerna

var inte helt nöjda med resultatet. **Leonardo da Vinci** skriver i sin “Trattato della Pittura”: *”Målare grips ofta av förtvivlan när de ser att deras målningar saknar den plasticitet och det liv som man finner när man betraktar föremål i en spegel”*. Han insåg också att med den metod man använde var det omöjligt att få fram samma 3-D effekt i en målning som i en spegelbild. Spegelbilden betraktas i regel med **två** ögon. Detta kan man lätt kontrollera själv genom att titta på en spegelbild och växelvis blunda med höger och vänster öga. Då ser man ju två något olika bilder.

Mellan 1984 och 1994 arbetade jag fram ett datorprogram som möjliggjorde perspektivritningar av hur enkla eller komplicerade figurer som helst. Detta program använder jag vid mitt vanliga skissarbete, men det har också givit mig möjlighet att göra stereoskopiska bilder.

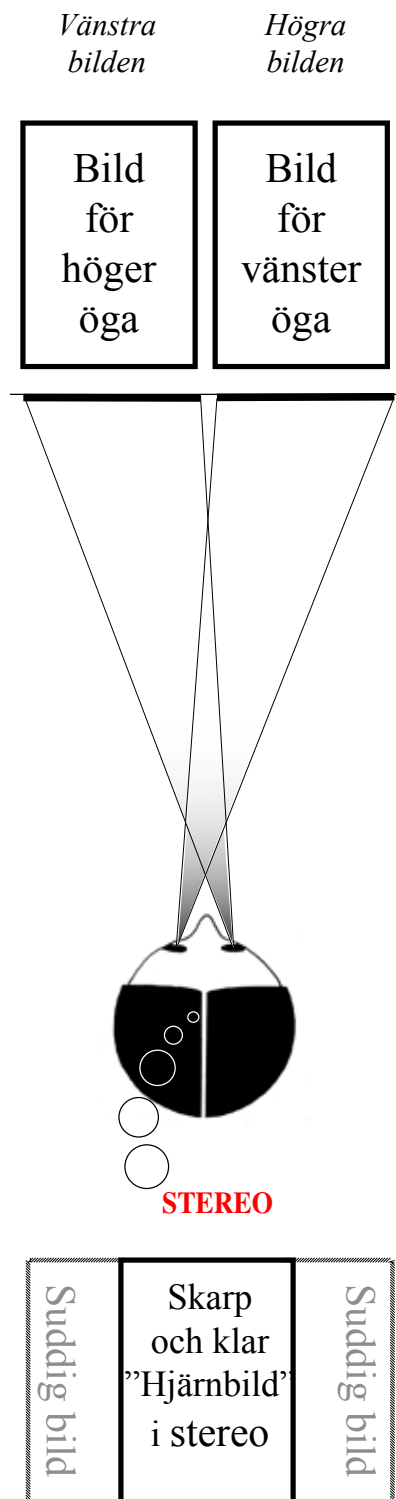

© Björn Carlén: ”Rester från MIR (Stereo)”, akryl, 121 x 140 cm

Björn Carlén

Hur du betraktar den direktstereoskopiska bilden

1. Placera dig mitt framför den stereoskopiska bilden. Ett betraktningsavstånd på ca 3 x bildens bredd är lagom.
2. Vinda något med ögonen. Vänster öga skall riktas mot den högra delbilden och höger öga mot den vänstra. Efter ett litet tag ser du tre bilder.
3. Koncentrera dig på den framkallade tredje mittbilden. Slappna av något med vindningen. Det skall inte kännas ansträngande att betrakta mittbilden.
4. Nu ser du förhoppningsvis mittbilden helt klart och stereoskopiskt. Du kan också med blicken röra dig inom bilden.
5. Tycker du att de två suddiga sidobilderna stör ditt seende, kan du med handflatorna begränsa ditt synfält, vilket jag rekommenderar. Behåll ditt stereoskopiska synsätt och skärmar med handflatorna av ditt seende, så att endast mittbilden blir kvar. (Se teckningen till höger). Händerna bör vara nära ansiktet, ca sex till tio cm kan vara lagom. Den stereoskopiska bilden blir nu ännu tydligare.
6. Lyckas du inte få fram stereobilden vid första försöket skall du inte ge upp. De flesta klarar detta med litet övning.

Bildtitel **HJÄRTER I BALANS PÅ DÖD MANS HAND (STEREO) (ALT I)**
Högra bilden på väggen

Konstnär Björn Carlén
Datorarbete Björn Carlén
Teknik Digital Painting (Giclée Fine Art)
Skrivare Epson Stylus Pro 7900
Upplaga 6 (Totalt 36 fördelade på 4 storlekar)
Detta är nummer 2/6 (36)
Färgfabrikat Epson ultrachrome + K3 +HDR
Bildhöjd i mm 800
Bildbredd i mm 600 + 80 + 600 (Totalt 1280)
Canvas Epson Water Resistant Matte, 375 g, upplimmad på 5 mm kapplast och fernissad med specialfernissa för Giclée
Baksida, 1 skiva Syrafri kartong 2,5 mm
Tillverkningsår 2012
Övrigt Avståndet mellan bilderna ca 80 mm. Stereo-paret är gjorda på två separata dukar.
Ram Nielsen profil nr 11 "Eloxerad struktur svart".

B Björn Carlén
Målare och grafiker
carlen.bjorn@telia.com
Nollbygatan 5 662 33 Åmål, Sweden
Tfn 46(0)532-141 91 / 0708-35 08 31
www.bjorn-carlen.se

Wild Bill Hickoks gravmonument

Något om bilden

Det här var en väldigt arbetsam bild att göra. Därför är priset också något högre här än på övriga i samma teknik. Jag satt och arbetade ca 9-10 timmar per dag i 22 dagar. Det gick alltså åt ca 200 timmar för att göra bilden klar i datorn. Det hela är ett balansnummer med «Hjärtkort» som balanserar på varandra som ett mycket skört korthus. I botten finner ni 4 «svarta» kort, par i åttor och par i Ess samt baksidan på ett okänt kort. Det var den pokerhand som Wild Bill Hickok hade när han 1876 blev skjuten i bakhuvudet av Jack Mc Call. «Död mans hand» är tydligen ett känt begrepp hos pokerspelare. Det var ett vägspel att på den tiden sitta med ryggen mot saloonens entré och det blev ödesdigert för Wild Bill som var en känd revolverman vid den här tiden. På bilden finns ett porträtt på honom på den vägg som finns bakom åskådarens ögon. I spegelbilden av rummet ser man porträttet. Han var tydligen så pass känd att man till och med gjorde en staty över honom på hans grav. Se bild ovanför texten.

Något om tekniken Digital Painting (Giclée Fine Art)

Detta är **inte** någon reproduktion. Hela bilden är gjord direkt i datorn. Målarpenseln och ritverktygen är de som finns i "PhotoShop". Här gör jag ungefär samma jobb på skärmen som jag annars gör på duken med airbrush-sprutan när jag gör en akrylmålning.

Bilden är i datorn gjord i full skala med upplösningen 3-400 punkter per tum (ppi) och ett färgdjup på 16 bitar/kanal. Bilden blir alltså mycket "tung". Vid sparandet i "tiff" flera hundra MB, ibland ihop med lager upp till mer än 1 GB. När väl bildidén var klar hade jag ca 200 timmars datorjobb. Utskriften är sedan gjord i en Epson storformatskrivare, Epson Stylus Pro 7900 med arkiv- och ljusbeständigt Ultrachromebläck samt det nya K3- och HDR-bläcket. Minst 75 års hållbarhet (förmodligen betydligt längre - idag finns det testuppgifter som visar på ca 200 år, Epson 7900) i normal belysning. Utskriftsduken, Epson Water Resistant Matte, 375 g, är syrafri preparerad bomullsväv (canvas). Det är endast bläckstråleutskrifter med detta bläck och utskrivet på syrafritt material (duk eller papper) som får kallas "Giclée Fine Art".

GICLÉE FINE ART (eller enbart GICLÉE) anger endast hur bilden är utskrivet. Namnet har alltså inget att göra med hur man framställt bilden. Det är alltså inte ett konstgrafiskt verk för att det står GICLÉE FINE ART. Då måste det vid tekniken också stå exempelvis Digital Print, Digital Painting eller Compugraphy (= gjort bilden i datorn).

Om man skall kalla detta grafik eller måleri är svårbedömt. Eftersom man gör flera ex av samma bild borde det höra hemma bland digital grafik, men utskriftsmaterialet, canvas, gör att det hör hemma under MÅLERI, så på min hemsida får du gå till sidan med måleri, medan bilder utskrivna på papper som sedan är passepartoutmonterade och inramade med glas och aluminiumlist finns under GRAFIK.